

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 stycznia 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu K. K. prawa do emerytury górniczej, ponieważ, zdaniem organu rentowego, ubezpieczony udokumentował na 28 grudnia 2019r. 24 lata i 5 dni pracy górniczej pod ziemią wykonywanej stale i w pełnym wymiarze.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od powyższej decyzji podnosząc, że służbę wojskową należy zaliczyć do stażu pracy górniczej, o której stanowi art. 50e ustawy emerytalnej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 19 maja 2020r. Sąd Okręgowy w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję przyznając ubezpieczonemu K. K. prawo do emerytury górniczej, poczynając od 1 grudnia 2019r.

Sąd I instancji ustalił, iż ubezpieczony K. K. jest zatrudniony w kopalni węgla kamiennego na stanowisku górniczym pod ziemią, poczynając od 28 czerwca 1994r. W okresie zatrudnienia ubezpieczony został powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, którą pełnił od 5 maja 1995r. do 26 lipca 1996r. (1 rok, 2 miesiące, 23 dni). Po zakończeniu służby wojskowej ubezpieczony powrócił do pracy na stanowisku górniczym pod ziemią dnia 13 sierpnia 1996r.

30 grudnia 2019r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek oraz o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, w rozpoznaniu którego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd wskazał, że istota sporu sprowadza się do ustalenia, czy okres odbytej czynnej służby wojskowej należy uwzględnić w stażu pracy górniczej, o którym stanowi art. 50e ustawy emerytalnej, albowiem przy uwzględnieniu okresu służby wojskowej w okresie pracy górniczej, ubezpieczony na dzień 30 grudnia 2019r. legitymowałby się 25 letnim okresem pracy górniczej pod ziemią wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Przechodząc do rozważań Sąd podał, że kwalifikację służby wojskowej dla celów emerytalnych należy analizować przez pryzmat ustawy z 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1967 roku, Nr 44, poz. 220 ze zm.) – zwaną dalej ustawą – w brzmieniu obowiązującym w dacie podjęcia zatrudnienia ubezpieczonego po zakończeniu służby wojskowej. Ustawa ta stanowi *lex specialis* w stosunku do ustawy emerytalnej. Zgodnie z art. 120 ust. 1 ustawy (w brzmieniu obowiązującym w okresie pełnienia czynnej służby wojskowej przez ubezpieczonego) pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę w zakładzie pracy, w którym był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w tym zakładzie w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Przepis art. 120 ust. 1 ustawy wskazuje, że okres służby wojskowej traktuje się tak samo jak wykonywanie w tym czasie pracy przez pracownika (wykładnia językowa). Jeżeli pracownik wrócił do zakładu pracy, jego zatrudnienie przed służbą wojskową, okres służby wojskowej i okres pracy po służbie wojskowej traktuje się tak, jakby to był nieprzerwany okres zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy (wyrok Sądu Najwyższego 30 stycznia 2018r. w sprawie I UK 513/16).

Dlatego Sąd I instancji przyjął, że okres odbytej czynnej służby wojskowej przez ubezpieczonego zatrudnionego na stanowisku górniczym pod ziemią, który po zakończeniu tej służby powrócił do tego zatrudnienia, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy. Skoro okres ten podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszystkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy górniczej pod ziemią, to uwzględnia się go także do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury górniczej bez względu na wiek.

Sąd Okręgowy podkreślił, że Konstytucja RP ustanawia zakaz takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenia obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony Ojczyzny – wyrok z 3 sierpnia 2016r. w sprawie I UK 283/15.

Zgodnie z art. 50e ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do górniczej emerytury, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługuje pracownikom, którzy pracę górniczą wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, [...]. Natomiast art. 50e ust. 3 ustawy emerytalnej stanowi, że prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem, że pracownik nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Skoro ubezpieczony legitymuje się 25 letnim stażem pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (z uwzględnieniem okresu czynnej służby wojskowej) oraz złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, to przysługuje mu prawo do emerytury górniczej na podstawie art. 50e ustawy emerytalnej, poczynając od 1 grudnia 2019r. (art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Apelację od przedstawionego wyroku wniósł organ rentowy. Zaskarżając w całości wyrok Sądu I instancji apelujący zarzucił temu wyrokowi:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez błędne uznanie, że w przypadku odwołującego została spełniona przesłanka legitymowania się okresem pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 25 lat w sytuacji, gdy art. 50e ustawy wyraźnie i jednoznacznie łączy prawo do emerytury górniczej nie z okresami składkowymi i nieskładkowymi, jako takimi, lecz z pracą górniczą zdefiniowaną w art. 50c ust. 1 ustawy, wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią,
- naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 50c ust 1 w związku z art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W oparciu o podniesione zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji.

W ocenie apelującego brak jest podstaw do uznania, że okres odbytej czynnej służby wojskowej należy uwzględnić w stażu pracy górniczej, o którym mowa w art. 50 e ustawy emerytalnej. Odwołując się do rozważań Sądu Najwyższego, w tym uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2013r., III UZP 6/13 apelujący podniósł, że rozważań tych nie można zastosować w niniejszej sprawie, albowiem orzeczenie to zapadło w odmiennym stanie faktycznym. Ponadto, emerytura górnicza jest świadczeniem stanowiącym wyjątek od emerytur przyznawanych w powszechnym wieku emerytalnym i dlatego przesłanki warunkujące prawo do jej przyznania muszą być wykładane ściśle.

Warunki nabycia prawa do emerytury górniczej określa samodzielnie art. 50 e ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten uzależnia prawo do przyznania emerytury górniczej bez względu na wiek od posiadania 25 lat pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, do której zaliczyć można jedynie okresy, o których mowa w 50e ust. 2 pkt. 1 i 2 ustawy, a w katalogu tych okresów nie wskazano okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej. Również na gruncie art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest możliwe uwzględnienie okresu służby wojskowej do okresu pracy górniczej stanowiącego przesłankę prawa do emerytury.

Zamknięty katalog okresów uważanych za pracę górniczą oraz okresów, które można zaliczyć do tego stażu, zdaniem skarżącego, wyłącza możliwość jego rozszerzenia w procesie stosowania prawa i nie jest możliwe postawienie znaku równości pomiędzy pracą górniczą

w rozumieniu art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a pracą w szczególnych warunkach ujętą w wykazie A dział I „W górnictwie” rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Skarżący argumentował, że każda praca górnicza jest pracą w szczególnych warunkach, ale obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości uznania innych niż wymienione w art. 50c okresów prac w szczególnych warunkach za okresy pracy górniczej lub równorzędnej z górniczą przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

Apelujący zwrócił uwagę, iż ustawodawca jedynie czasowo dopuszczał możliwość zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej poprzedzonej pracą górniczą i pod warunkiem podjęcia takiej pracy w ciągu 30 dni od zakończenia tej służby, do okresów pracy górniczej, o której mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej na podstawie przepisów tej ustawy, pracownikom zwolnionym z pracy w ramach restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, którzy złożyli wnioski emerytalne do 31 grudnia 2002r. - na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy z 26 listopada 1998r.

o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz.U. Nr 162, poz. 1112 ze zm.) lub do 31 marca 2004r. - na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z 28 listopada 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003 - 2006 (Dz.U. Nr 210,

poz. 2037 ze zm.), pod dodatkowymi warunkami, że posiadali co najmniej 15 lat pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy i spełniali warunki określone w art. 49 ustawy o emeryturach i rentach.

W przypadku emerytur górniczych przyznawanych po osiągnięciu wieku emerytalnego okres czynnej służby wojskowej stanowił odrębną kategorię okresów zaliczalnych do pracy górniczej. Począwszy od 1 stycznia 2007r. regulacje dotyczące emerytur górniczych uległy wielu modyfikacjom, nierzadko zaostrzającym warunki przyznawania prawa do tych świadczeń, np. w zakresie wydłużenia okresu pracy górniczej

z 5 do 10 lat, ograniczenia okresów zatrudnienia kwalifikowanych jako praca górnicza lub równorzędna z pracą górniczą, niezaliczania urlopu górniczego lub świadczenia górniczego do okresu pracy górniczej, czy też zlikwidowania okresów zaliczalnych do pracy górniczej. Wspomniana zmiana legislacyjna, przy zachowaniu dotychczasowego rozumienia pojęć "okresy pracy górniczej" i "okresy pracy równorzędnej z pracą górniczą", w sposób wyraźny wskazuje na zaostrzenie wymagań prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a, poprzez nieuwzględnianie w stażu emerytalnym dotychczasowych okresów uważanych za "okresy zaliczane do pracy górniczej".

Oznacza to, w ocenie organu rentowego, że ustawodawca świadomie wyłączył możliwość zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do pracy górniczej warunkującej przyznanie emerytury górniczej.

Wprawdzie art. 120 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w obecnie obowiązującym brzmieniu stanowi,

że pracownikowi, który w ciągu 30 dni od zwolnienia z czynnej służby podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy, to przepis ten nie stanowi podstawy żądania zaliczenia okresu tej służby przy ustalaniu uprawnień emerytalnych, ponieważ reguluje kwestię uprawnień pracowniczych wynikających ze stosunku pracy, unormowanych w Kodeksie pracy.

Strony nie zgłosiły wniosku o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej.

Zatem Sąd drugiej instancji, na mocy art. 374 k.p.c., rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, uznając, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w rozstrzyganej sprawie dotyczył prawa do emerytury ubezpieczonego do emerytury górniczej bez względu na wiek.

Zgodnie z art. 50e ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2020r., poz. 53 ze zm.), prawo do górniczej emerytury, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługuje pracownikom, którzy pracę górniczą wykonywali pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem ust. 2, po myśli natomiast ust. 3 tego samego przepisu, prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem, że pracownik nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Bezspornym w kontrolowanej sprawie jest, że ubezpieczony urodzony (...), będący członkiem otwartego funduszu emerytalnego, złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, za pośrednictwem ZUS i organ rentowy uznał, że na dzień wydania zaskarżonej decyzji legitymuje się on okresem pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią wynoszącym 24 lata i 5 dni.

Istota sporu – na etapie postępowania apelacyjnego – sprowadzała się do oceny, czy do okresu pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią, zaliczeniu podlega okres służby wojskowej pełnionej od 5 maja 1995r.

do 26 lipca 1996r. (1 rok, 2 miesiące, 23 dni), po zakończeniu której ubezpieczony powrócił do dotychczasowego pracodawcy, w terminie nieprzekraczającym 30 dni i wykonywał pracę górniczą pod ziemią.

W tym zakresie Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił i zastosował stan prawny odwołując się przy tym i przytaczając orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Przypomnieć zatem jedynie należy, że w ówczesnym brzmieniu art. 120 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019r., poz. 1541 ze zm.) stanowił, iż pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę w zakładzie pracy,

w którym był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w tym zakładzie w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy.

Na gruncie powyższego przepisu utrwalili się natomiast w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądy, zgodnie z którym okres odbywania zasadniczej służby wojskowej,

do odbycia której ubezpieczony został powołany w trakcie wykonywania pracy górniczej, zalicza się do stażu pracy górniczej w rozumieniu art. 50c ust. 1 ustawy o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czyli wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pod ziemią (por. wyrok Sądu Najwyższego m.in. z 21 stycznia 2014r.,

I UK 96/13, LEX nr 1498597, z 3 sierpnia 2016r., I UK 238/15, LEX nr 2148664, z 11 sierpnia 2016r., II UK 319/15, LEX nr 2113368, z 25 stycznia 2017r., II UK 628/15, LEX nr 2242369 i z 30 stycznia 2018r., I UK 513/16 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 16 października 2013r., II UZP 6/13, OSNP 2014, nr 3, poz. 42 i z 14 lipca 2016r., III UZP 9/16, OSNP 2017, nr 2, poz. 20).

Sąd Najwyższy zauważył, że do powyższej konkluzji skłania wykładnia językowa powołanego art. 120 ust. 1 (poprzednio art. 108 ust. 1, art. 125 ust. 1) wspomnianej ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej jako *lex specialis*, wzmocniona dodatkowo wykładnią systemową oraz funkcjonalną - art. 85 ust. 1 oraz art. 2 i art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z których wynika zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony Ojczyzny (por. uzasadnienie cytowanego wyżej, jak też powołanego przez Sąd I instancji wyroku Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2016r., I UK 238/15).

Przedstawiony powyżej pogląd w pełni podziela Sąd Apelacyjny w składzie rozstrzygającym niniejszą sprawę.

W konsekwencji uznać zatem należało, że K. K. posiada wymagany okres pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią, zatem spełnia przewidziane w art. 50e przywołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przesłanki do nabycia objętej sporem emerytury.

Mając powyższe na uwadze, skoro apelacja okazała się bezzasadna, Sąd II instancji na mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją.

/-/ SSA E. Kocurek-Grabowska /-/ SSA B. Torbus /-/ SSA G. Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia